

Struktura administracyjna Kościoła katolickiego w Polsce i podstawowe statystyki

25 marca 2017 r. upływa 25 lat od ustanowienia nowej organizacji diecezji i prowincji kościelnych Kościoła katolickiego w Polsce. Decyzja ta, podjęta przez Papieża Jana Pawła II, została wyrażona w bulli *Totus Tuus Poloniae Populus*. Wydarzenie to określiło dzisiejszy kształt organizacyjny Kościoła katolickiego w Polsce i swoim znaczeniem może być porównywane z ukształtowaniem struktur kościelnych odrodzonego państwa polskiego w 1925 r.

W notatce przedstawiono zmiany struktury administracyjnej Kościoła katolickiego na przestrzeni ostatnich 25 lat, a dla obecnej organizacji Kościoła zaprezentowano podstawowe dane statystyczne, w tym m.in.: liczby dekanatów, parafii, księży, wiernych oraz religijnych praktyk niedzielnych (*dominantes i communicantes*).

Mapa 1. Diecezje i metropolie Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego w Polsce w latach 1972-1992

Na strukturę organizacyjną Kościoła katolickiego składają się z metropolie oraz diecezje. Metropolia (nazywana również prowincją kościelną) składa się z kilku diecezji, a na jej czele stoi arcybiskup metropolita, zarządzający równocześnie jedną z diecezji (archidiecezja). Diecezja (nazywana również biskupstwem) jest podstawową jednostką kanoniczną Kościoła powierzoną biskupowi, który przy współpracy z prezbiterami i wiernymi tworzy Kościół patrykularny. Kościół w danej diecezji jest nie tylko częścią Kościoła powszechnego, lecz również Kościołem lokalnym.

W wyniku zmian granic Polski po II wojnie światowej, część terenów dzisiejszej Rzeczypospolitej Polskiej nie posiadała do 1972 r. własnych struktur diecezjalnych, a jedynie tzw. administratury apostolskie: w Gorzowie, we Wrocławiu, w Opolu, w Białymstoku, w Drohiczynie oraz w Lubaczowie. W wyniku przeprowadzonych w 1972 r. zmian na terenie naszego kraju działało 27 jednostek typu diecezjalnego. Niektóre polskie diecezje przynależały jednak wciąż do metropolii, których stolice znajdowały się za wschodnią granicą (w Wilnie oraz Lwowie).

Mapa 2. Diecezje i metropolie Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego w Polsce w latach 1992-2004

Upadek komunizmu w Europie Środkowej umożliwił Stolicy Apostolskiej uporządkowanie struktury administracyjnej i prawnej Kościoła katolickiego w krajach sąsiadujących z Polską od wschodu. Dzięki temu stało się możliwe nadanie nowych granic metropoliom i diecezjom, które były przez cały okres powojenny przedzielone granicą państwową między Polską a ZSRS. Zmiany struktury diecezjalnej

Kościół w Polsce miał na celu również dostosowanie struktur kościelnych do nowych zadań duszpasterskich i ewangelizacyjnych stojących przed Kościołem u progu XXI wieku.

Pierwsze zmiany nastąpiły podczas IV pielgrzymki Ojca Świętego do Polski. Właśnie wtedy 5.VI.1991 r. w Białymstoku Papież Jan Paweł II zakomunikował o utworzeniu dwóch nowych diecezji: białostockiej i drohiczyńskiej, które wcześniej funkcjonowały jako administratury apostolskie. Pełna reorganizacja struktur diecezji i metropolii Kościoła katolickiego w Polsce nastąpiła niespełna rok później. Wolą Ojca św. Jana Pawła II wyrażoną w bulli „*Totus Tuus Poloniae Populus*” z 25 marca 1992 r. ustanowiono nową strukturę administracyjną Kościoła w Polsce. Zostało wtedy powołanych trzynastie nowych diecezji, a osiem już istniejących podniesiono do rangi archidiecezji. Była to największa w historii Kościoła w Polsce reorganizacja kościelnych struktur. Od tego momentu na terytorium Polski, znajdowało się 39 kanonicznych diecezji wchodzących w skład 13 metropolii Kościoła Rzymskokatolickiego (obrzędek łaciński) oraz jedna diecezja (eparchia) obrządku bizantyjsko-ukraińskiego.

Mapa 3. Diecezje i metropolie Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego w Polsce w 2015 r.

(liczba księży diecezjalnych i zakonnych)

Dane dla diecezji
księża zakonnicy
księża diecezjalni

- Siedziba metropolii i archidiecezji
- Siedziba diecezji
- Granice diecezji
- Granice metropolii

Ordynariat Polowy WP $\frac{11}{49}$

Nieco później (w 1996 r.), uregulowana została również sytuacja i struktura Kościoła Greckokatolickiego w Polsce (obrzędki bizantyjsko-ukraińskiego) Powołana została metropolia warszawsko-przemyska w ramach której funkcjonują dwie diecezje (eparchie): w Przemyślu i Wrocławiu.

Ostatnim etapem dostosowywania struktury administracyjnej Kościoła do potrzeb duszpasterskich, będącym dopełnieniem reorganizacji z 1992 r., było podniesienie w 2004 r. archidiecezji łódzkiej do godności metropolii i włączenie do nowej metropolii diecezji łowickiej (należącej wcześniej do metropolii warszawskiej). Ponadto powołano dwie nowe diecezje: bydgoską i świdnicką. Diecezja bydgoska utworzona została z 12 dekanatów archidiecezji gnieźnieńskiej, 3 dekanatów diecezji pelplińskiej i 1 dekanatu diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej. Dla zrekompensowania strat terytorialnych diecezji gnieźnieńskiej została ona powiększona o 53 parafie należące wcześniej do diecezji wrocławskiej lub archidiecezji poznańskiej. Diecezja świdnicka powstała natomiast z 13 dekanatów archidiecezji wrocławskiej i 9 dekanatów diecezji legnickiej.

W rezultacie tych zmian, od 2004 r. strukturę administracyjną Kościoła katolickiego w Polsce tworzą 44 jednostki kanoniczne: 41 diecezji terytorialnych wchodzących w skład 14 metropolii łacińskich i 1 greckokatolickiej oraz ordynariat polowy Wojska Polskiego (obejmujący cały kraj oraz tereny polskich kontyngentów wojskowych). Metropolię greckokatolicką stanowią dwie diecezje: wrocławsko-gdańska (po zachodniej stronie Wisły) i przemysko-warszawska (po wschodniej stronie Wisły). W istniejącej od 2004 r. strukturze organizacyjnej Kościoła katolickiego obrzędki łacińskiego w Polsce, najmniejszymi pod względem terytorium diecezjami są diecezje: sosnowiecka (2,0 tys. km²), gliwicka (2,2 tys. km²), katowicka (2,4 tys. km²) oraz gdańska (2,5 tys. km²), natomiast największymi diecezje: koszalińsko-kołobrzescka (14,6 tys. km²), pelplińska (12,8 tys. km²), szczecińsko-kamieńska (12,7 tys. km²) oraz warmińska (12,0 tys. km²). Najmniejszymi diecezjami pod względem liczby wiernych Kościoła katolickiego obrzędki łacińskiego zamieszkałych na ich obszarze są diecezje: drohiczyńska (158 tys.) i białostocka (346 tys.), największa liczba wiernych mieszka w diecezjach: krakowskiej (1564 tys.), poznańskiej (1480 tys.) i warszawskiej (1425 tys.). W zdecydowanej większości diecezji liczba wiernych nie przekracza 1 miliona.

Dla porównania warto dodać, że liczba diecezji Kościoła katolickiego w krajach europejskich o największej liczbie katolików zdecydowanie różni się między sobą. We Włoszech jest aż 227 diecezji, we Francji: 99, w Hiszpanii: 70. Natomiast liczba diecezji katolickich w Niemczech wynosi tylko 29 (dane za 2014 r), podczas gdy w Polsce jest ich łącznie 44.

Tabl. 1. Liczba parafii w diecezjach Kościoła katolickiego w latach 1986-2015

Diecezja	Parafie w latach:				
	1986	1993	2003	2005	2015
Ogółem diecezje łacińskie	8528	9139	9953	10016	10248
białostocka ^a	x	82	107	112	115
w Białymstoku (do 1991 r.)	75	x	x	x	x
bielsko-żywiecka ^b	x	190	204	204	210
bydgoska ^c	x	x	x	145	150
chełmińska (do 1992 r.)	450	x	x	x	x
częstochowska	355	282	306	308	311
drohiczyńska ^a		87	95	96	98
w Drohiczyń (do 1991 r.)	40	x	x	x	x
elbląska ^b	x	134	157	157	157
ełcka ^b	x	140	151	152	150
gdańska	94	154	186	190	198
gliwicka ^b	x	145	153	154	156
gnieźnieńska	355	294	325	266	266
kaliska ^b	x	260	279	279	282
katowicka	411	301	313	314	321
kielecka	312	284	300	303	304
koszalińsko-kotobrzeska	221	200	227	217	220
krakowska	486	368	414	418	447
legnicka ^b	x	254	295	235	239
lubelska	358	235	256	261	271
łódzka	174	193	212	212	218
łomżyńska	160	151	179	181	183
łowicka ^b	x	160	163	163	167
opolska	480	387	396	397	399
pelplińska ^b	x	284	301	285	290
płocka	267	235	243	243	248
poznańska	491	401	423	397	412
przemyska	569	365	383	383	390
radomska ^b	x	282	299	299	301
rzeszowska ^b	x	202	226	227	243
sandomierska ^b	x	223	236	237	242
sandomiersko-radomska (do 1992 r.)	347	x	x	x	x
siedlecka	262	230	242	243	247
sosnowiecka ^b	x	154	157	159	162
szczecińsko-kamieńska	225	249	268	269	274
świdnicka ^c	x	x	x	183	190
tarnowska	466	424	442	443	452
toruńska ^b	x	182	192	192	195
warmińska	334	223	254	256	262
warszawska	411	176	210	210	212
warszawsko-praska ^b	x	131	160	168	198
włocławska	292	241	256	230	232
wrocławska	621	379	413	294	301
zamojsko-lubaczowska ^b	x	165	178	179	187
w Lubaczowie (do 1992 r.)	36	x	x	x	x
zielonogórsko-gorzowska ^b	x	242	261	261	268
gorzowska	236	x	x	x	x
Ordynariat połowy WP ^d	x	50	91	94	80
diecezje greckokatolickie					
Ogółem diecezje greckokatolickie	x	63	137	138	128
przemyska ^e (do 1996 r.)	x	63	x	x	x
przemysko-warszawska ^f	x	x	81	80	72
wrocławsko-gdańska ^f	x	x	56	58	56

a- diecezja utworzona na podstawie ustnej decyzji papieża Jana Pawła II z dnia 5.VI.1991 r. podczas IV pielgrzymki do Polski, b – diecezje powołane w 1992 r. c – diecezje powołane w 2004 r. d – Ordynariat Połowy WP przywrócony dekretem w 1991 r. e – diecezja powołana w 1992 r. obejmowała obszar całego państwa, f – diecezje powołane w 1996 r.

Tabl. 2. Podstawowe dane o diecezjach Kościoła katolickiego w Polsce w 2015 r.

Metropolie i Diecezje	Powierzchnia w tys. km ²	Dekanaty	Parafie	Księża	Dominicantes ^a	Communicantes ^a	Wierni		
							Ogółem w tys.	Na 1 parafię	Na 1 księdza
Ogółem	312,7	1146	10248	30925	39,8	17,0	33214,8	3241	1074
Białostocka	25,0	48	396	1305	x	x	1049,9	2651	805
Białostocka	5,5	13	115	435	46,3	21,6	346,2	3011	796
Drohiczynska	8,0	11	98	290	48,1	20,3	185,2	1890	639
Łomżyńska	11,5	24	183	580	45,6	21,8	518,5	2833	894
Częstochowska	16,9	88	774	2220	x	x	2247,2	2903	1012
Częstochowska	6,9	36	311	900	34,8	14,1	802,8	2581	892
Radomska	8,0	29	301	867	39,6	16,2	859,1	2854	991
Sosnowiecka	2,0	23	162	453	27,3	11,1	585,3	3613	1292
Gdańska	20,7	78	683	1948	x	x	2222,4	3254	1141
Gdańska	2,5	24	198	759	38,6	18,0	938,6	4740	1237
Pelplińska	12,8	30	290	675	49,7	21,4	710,0	2448	1052
Toruńska	5,4	24	195	514	36,8	16,8	573,8	2943	1116
Gnieźnieńska	22,1	82	648	1591	x	x	1968,7	3038	1237
Gnieźnieńska	8,1	30	266	530	39,1	16,9	639,5	2404	1207
Bydgoska	5,2	19	150	413	36,8	16,9	580,0	3867	1404
Włocławska	8,8	33	232	648	35,2	13,4	749,2	3229	1156
Katowicka	12,6	91	876	2566	x	x	2773,5	3166	1081
Katowicka	2,4	37	321	1186	39,7	19,4	1383,0	4308	1166
Gliwicka	2,2	18	156	522	39,0	17,3	614,5	3939	1177
Opolska	8,0	36	399	858	47,3	22,1	776,0	1945	904
Krakowska	24,5	144	1413	5354	x	x	4106,0	2906	767
Krakowska	5,7	45	447	2157	52,2	19,2	1563,8	3499	725
Bielsko-żywiecka	3,0	23	210	692	49,3	20,1	675,0	3214	975
Kielecka	8,3	33	304	797	42,3	18,5	756,8	2489	950
Tarnowska	7,5	43	452	1708	70,5	24,8	1110,4	2457	650
Lubelska	28,3	78	760	2592	x	x	2444,7	3217	943
Lubelska	9,1	28	271	1142	39,4	20,0	1054,4	3891	923
Sandomierska	7,8	25	242	700	39,6	15,1	679,7	2809	971
Siedlecka	11,4	25	247	750	47,7	20,8	710,6	2877	947
Łódzka	11,0	48	385	1173	x	x	1984,7	5155	1692
Łódzka	5,2	27	218	750	26,6	11,8	1380,0	6330	1840
Łowicka	5,8	21	167	423	31,1	14,7	604,7	3621	1430
Poznańska	19,8	75	694	1717	x	x	2212,1	3187	1288
Poznańska	9,0	42	412	1109	40,5	18,8	1480,0	3592	1335
Kaliska	10,8	33	282	608	45,5	20,1	732,1	2596	1204
Przemyska	23,8	85	820	2486	x	x	1802,8	2199	725
Przemyska	9,7	41	390	1152	58,5	16,3	745,5	1912	647
Rzeszowska	6,0	25	243	833	64,3	18,6	595,3	2450	715
Zamojsko-lubaczowska	8,1	19	187	501	45,2	22,0	462,0	2471	922
Szczecińsko-kamieńska	38,1	90	762	1959	x	x	2814,5	3694	1437
Szczecińsko-kamieńska	12,7	36	274	698	26,0	11,9	1000,0	3650	1433
Koszalińsko-kołobrzeska	14,6	24	220	601	26,2	11,4	833,1	3787	1386
Zielonogórsko-gorzowska	10,8	30	268	660	28,8	13,3	981,4	3662	1487

Tabl. 2. Organizacja Kościoła Katolickiego w Polsce w 2015 r. (dok.)

Metropolie i Diecezje	Powierzchnia w tys. km ²	Dekanaty	Parafie	Księża	Dominic antes ^a	Communic antes ^a	Wierni		
Warmińska	32,4	74	569	1244	x	x	1512,9	2659	1216
Warmińska	12,0	33	262	563	30,6	14,0	659,0	2515	1171
Elbląska	9,4	20	157	353	29,3	13,0	430,0	2739	1218
Elcka	11,0	21	150	328	34,8	17,9	423,9	2826	1293
Warszawska	17,6	72	658	2783	x	x	3334,2	5067	1198
Warszawska	3,3	25	212	1344	32,1	15,5	1425,0	6722	1060
Płocka	11,0	26	248	678	33,4	13,6	810,8	3269	1196
Warszawsko-praska	3,3	21	198	761	33,0	15,1	1098,4	5548	1443
Wrocławska	19,9	86	730	1927	x	x	2441,1	3344	1267
Wrocławska	8,8	33	301	944	33,4	15,1	1152,7	3830	1221
Legnicka	7,1	29	239	539	30,7	14,3	732,6	3065	1359
Świdnicka	4,0	24	190	444	29,5	13,1	555,8	2925	1252
Ordynariat Polowy Wojska Polskiego	x	7	80	60	36,8	15,4	300,0	3750	5000

a - *Dominicantes*, termin określający zobowiązanych do uczestnictwa w niedzielnej mszy lub faktycznie na niej obecnych. W sensie ścisłym wyraża proporcję między liczbą uczestników mszy św. w przeciętną niedzielę roku a liczbą zobowiązanych do tego uczestnictwa na określonym terytorium kościelnym. (np. parafia, dekanat, diecezja) lub cywilnym (np. miasto, cały kraj). *Communicantes*, oznacza proporcję pomiędzy liczbą przystępujących do komunii świętej w przeciętną niedzielę roku a liczbą obecnych w kościele w tę samą niedzielę. Wskaźniki *dominantes* i *communicantes* mają charakter obiektywny, gdyż ustala się je na podstawie przeliczenia wiernych obecnych w kościele podczas spełniania obydwu praktyk religijnych.

Źródła opracowania:

- red. L. Adamczuk, w. Zdaniewicz, *Nowe diecezje Kościoła katolickiego w Polsce*, GUS, ISKK SAC, Warszawa 1994
- red. L. Adamczuk, w. Zdaniewicz, S. Zaręba, *Statystyka diecezji Kościoła katolickiego w Polsce 1992-2004*, ISKK SAC, Warszawa 2006
- red. P. Ciecieląg, P. Łysoń, W. Sadłoń, W. Zdaniewicz, *Kościół Katolicki w Polsce 1991-2011*, GUS, ISKK SAC, Warszawa 2014
- red. P. Ciecieląg, B. Łazowska, P. Łysoń, W. Sadłoń, *1050 lat chrześcijaństwa w Polsce*, GUS, ISKK SAC, Warszawa 2014

Dane: GUS, ISKK

Opracowanie merytoryczne:
**Departament Badań Społecznych
i Warunków Życia GUS**
 oraz
Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC
 Opracowanie map:
Zakład Wydawnictw Statystycznych

Rzeczposzechnianie:
**Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Karolina Dawidziuk**

Tel: 22 608 3475, 22 608 3009

e-mail: rzecznik@stat.gov.pl